

**Instytut Pamięci Narodowej
Oddział w Katowicach**

**oferta edukacyjna
na rok szkolny 2012/2013**

warsztaty, lekcje, debaty, wyjazdy studyjne,

archiwalne dokumenty, zdjęcia, filmy

**najnowsze wyniki badań naukowych
nieodpłatnie**

HISTORIA Z BLISKA*

czyli warsztaty w miejscach historycznych wydarzeń.

KATOWICE - Areszt MO

Aparat bezpieczeństwa Polski Ludowej I jego ofiary

Zajęcia w pomieszczeniach byłego Aresztu Milicji Obywatelskiej w Katowicach, ul. Kilińskiego 9 prezentują historię UB/SB oraz formy represji w systemie komunistycznym. Ponadto w programie zwiedzanie ekspozycji o technikach inwigilacji społeczeństwa i pokaz filmu dokumentalnego.

KATOWICE – Areszt Śledczy

Porzucie nadzieję, którzy tu wchodzą – katowickie więzienie w latach 1939-1953

W czasie zajęć w Areszcie Śledczym w Katowicach przy ul. Mikołowskiej 10a uczniowie mają szansę poznać historię obiektów oraz losy więźniów w okresie okupacji hitlerowskiej oraz więźniów politycznych w latach 1945-1953. Właśnie w tych latach katowickie więzienie było miejscem kaźni setek patriotów walczących o niepodległą Polskę.

KATOWICE – Archiwum IPN

Co kryją archiwa IPN?

Czy to prawda, że każdy ma swoją teczkę? Czy można wierzyć dokumentom pisany przez funkcjonariuszy bezpieki? Na te i wiele innych pytań odpowiadają zajęcia, które odbywają się w Archiwum IPN w Katowicach przy ul. Józefowskiej 102. Uczestnicy mają możliwość zapoznania się ze specyfiką dokumentów gromadzonych w IPN.

KATOWICE – KOPALNIA „WUJEK”

ZOMO ruszyło! – 16 grudnia 1981 r. na KWK „Wujek”

Muzeum Izba Pamięci KWK „Wujek” w Katowicach – jedyne takie miejsce w Polsce, w którym można zobaczyć prawdziwe oblicze „mniejszego zła”, jakie wybrały władze PRL wprowadzając stan wojenny. Lekcje na temat NSZZ „Solidarność” i stanu wojennego wzbogacone są o spotkanie z uczestnikami strajku i pokaz filmów dokumentalnych, m.in. „Życiorys z bliźniami”, „Lot kuli”, „Czarne serca”.

OŚWIĘCIM – wyjazd studyjny

Zajęcia przygotowujące uczniów do wizyty w Miejscu Pamięci i Muzeum Auschwitz-Birkenau poświęcone problematyce obozów koncentracyjnych I Holokaustu. Program wyjazdu obejmuje wizytę w Centrum Żydowskim i synagodze, a następnie zwiedzanie terenu i obiektów byłego niemieckiego nazistowskiego obozu zagłady Auschwitz-Birkenau.

- Zajęcia „KL Auschwitz-Birkenau – kombinat śmierci” – odbywają się w szkole lub w siedzibie IPN w Katowicach na kilka dni przed planowanym wyjazdem. Czas trwania: 2 godz. lekcyjne.
- Wyjazd studyjny do Oświęcimia: wizyta w Centrum Żydowskim (1 godz.); zwiedzanie Miejsca Pamięci I Muzeum Auschwitz-Birkenau z przewodnikiem (3,5 godz.).

Fortyfikacje obronne 1939 r. na Górnym Śląsku

Całodniowy objazd szlakiem zabytków polskiej I niemieckiej architektury militarnej z 1939 roku – to skuteczny sposób rozbudzenia zainteresowania problematyką drugiej wojny światowej. Warsztaty prowadzone we współpracy ze Stowarzyszeniem na rzecz Zabytków Fortyfikacji „Pro Fortalcium”.

Piekary Śląskie

Sanktuarium w Piekarach Śląskich pod nadzorem aparatu bezpieczeństwa

Doroczne pielgrzymki stanowe kobiet i mężczyzn były nie tylko wielkimi wydarzeniami religijnymi. Dla Służby Bezpieczeństwa był to czas pełnej mobilizacji poprzedzony mozolnymi przygotowaniem. Lekcja – jako rodzaj wizji

lokalnej – przybliży uczniom metody inwigilacji społeczeństwa stosowane przez aparat bezpieczeństwa PRL oraz politykę państwa wobec Kościoła katolickiego

*Czas trwania zajęć od 2 do 5 godz. - w zależności od tematyki, do uzgodnienia z prowadzącym.

HISTORIA NAJNOWSZA– NIE TYLKO NA LEKCJACH HISTORII*

Język polski

- Sztuka w służbie propagandy.
- *Szedłbym do Was dzień i noc ...* Listy jako źródło wiedzy o losach deportowanych do ZSRS w 1945 r. z terenu Górnego Śląska.

Wiedza o społeczeństwie

- Czy należy rozliczać zbrodnie systemu komunistycznego?
- Czy wojna usprawiedliwia łamanie praw człowieka? (na przykładzie Katynia oraz losów mieszkańców Górnego Śląska w latach 1939-1945).
- Manipulacja słowem i faktem – cenzura w PRL.
- Prawo i bezprawie stanu wojennego.
- Wyznaczniki totalitaryzmu w PRL.

Religia

- Stefan Wyszyński – prymas i polityk.
- Tysiąclecie czy Milenium – konfrontacja państwa z Kościołem rzymskokatolickim w 1966 r.
- Represje wobec Kościoła katolickiego w systemach totalitarnych.

Godzina wychowawcza

- Nasza wrażliwość na cierpienie drugiego człowieka – Katyń, Holokaust.
- Jak zachować człowieczeństwo w czasach zniewolenia?
- Idea sprawiedliwości społecznej w świetle 21 postulatów NSZZ „Solidarność”.
- *W kolejce* – o „zdobywaniu” towarów w PRL.

Historia

Historia Polski

- *A więc wojna!* – polski wrzesień 1939.
- *Żołnierze wyklęci* – antykomunistyczne podziemie zbrojne po 1944 r.
- *Zabijanie słowa* – oblicza cenzury w PRL.
- PRL – państwo totalitarne?
- Oblicza Marca '68.
- Prześladowani i aparat terroru 1944-1989.
- Dzieje pewnego eksperymentu – gospodarka PRL.

Historia regionalna – Górny Śląsk i Zagłębie Dąbrowskie

- Śląski wrzesień 1939 roku.

- Wojenne losy Górnoszlązaków 1939-1945.
- Życie codzienne i Zagłada Żydów Zagłębia Dąbrowskiego 1939-1945.
- *Końca wojny nie było* – Górny Śląsk w 1945 r.
- Obóz Pracy w Świętochłowicach – Zgodzie w 1945 r.
- Od sierpnia '80 do grudnia '81.

Historia regionalna – Ziemia Częstochowska

- Wrzesień 1939 roku na Ziemi Częstochowskiej.
- Okupacyjna przeszłość Częstochowy 1939-1945
- Holokaust w Częstochowie.
- Częstochowa – ostatnia stolica Polskiego Państwa Podziemnego.
- Podziemie niepodległościowe na Ziemi Częstochowskiej 1945-1953.
- Jak wprowadzono stan wojenny w województwie częstochowskim?
- Stanisław Sojczyński „Warszyc” i Konspiracyjne Wojsko Polskie.
- Władze komunistyczne wobec Jasnej Góry i częstochowskiego Kościoła katolickiego.
- Bohaterowie podziemnej Solidarności w Częstochowie.

Historia regionalna – Podbeskidzie

- Wrzesień '39 roku na Podbeskidziu.
- Podziemie niepodległościowe na Podbeskidziu w latach 1939-1952.

*Czas trwania zajęć: 90 minut.

Lekcje są nieodpłatne i odbywają się w siedzibie katowickiego Oddziału IPN lub – w miarę możliwości - w poszczególnych szkołach, po wcześniejszym uzgodnieniu terminu.

Korepetycje dla maturzystów z najnowszej historii Polski (3 I - 7 II 2013 r.)

dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych przygotowujących się do matury z historii. Cykl zajęć składa się z siedmiu wykładów (60 min.) oraz warsztatów polegających na analizie tekstów źródłowych i rozwiązywaniu testów maturalnych (60 min.)

3 stycznia 2013 r.

Fronty II wojny światowej – dr Mirosław Sikora

8 stycznia 2013 r.

Polskie Państwo Podziemne – dr Grzegorz Bębniak

15 stycznia 2013 r.

Holokaust – dr Aleksandra Namysło

22 stycznia 2013 r.

Początki systemu komunistycznego w Polsce 1944-1948 – dr Adam Dziuba

29 stycznia 2013 r.

Zimna wojna i rywalizacja supermocarstw – Sebastian Rosenbaum

5 lutego 2013 r.

Kryzysy społeczno-polityczne PRL (1956, 1968, 1970, 1980) – dr Jarosław Neja

7 lutego 2013 r.

Daty, fakty, ludzie – historia PRL w pigułce – Andrzej Sznajder

Prowadzenie warsztatów: Andrzej Sznajder

Miejsce zajęć: Oddział IPN Katowice, ul. Kilińskiego 9

Początek zajęć: godz. 14.30.

Liczba uczestników ograniczona. O zakwalifikowaniu decyduje kolejność zgłoszeń, które należy kierować do OBEP IPN Katowice: e-mail: andrzej.sznajder@ipn.gov.pl, tel. 32 207 03 10.

Cykl edukacyjny „Środa z IPN”

we współpracy z Miejską Biblioteką Publiczną im. Wł. Biegańskiego, Częstochowa al. Najświętszej Maryi Panny 22

- 17 X 2012 r. ,

Początek okupacji - wrzesień 1939 r. w Częstochowie – Sławomir Maślikowski

- 21 XI 2012 r.,

Jak zmieniono władzę w Częstochowie - protest „Solidarności” w „Ikarze” w 1981 r. – Wojciech Rotarski

- 19 XII 2012 r.

Początki stanu wojennego w południowej Polsce w 1981 r. – dr Jarosław Neja

- 16 I 2013 r.

„Bo wolność krzyżami się mierzy” – kwatery wojenne na częstochowskich nekropoliach – dr Juliusz Sętowski
(Muzeum Częstochowskie - Ośrodek Dokumentacji Dziejów Częstochowy)

- 6 II 2013 r.

Stanisław Sojczyński „Warszyc” – dowódca Konspiracyjnego Wojska Polskiego – Sławomir Maślikowski

- 20 III 2013 r.

Ciąg dalszy nastąpił - początki podziemnej „Solidarności” w Częstochowie – Wojciech Rotarski

- 17 IV 2013 r.

Co kryją archiwa IPN? – Augustyn Brzezina

Początek godz. 12.15

Wędrowki z IPN po Częstochowie

1. Śladami gen. Leopolda Okulickiego
2. „Oni tu byli” – miejsca związane z obecnością społeczności żydowskiej w Częstochowie
3. Śladami legalnej i podziemnej Solidarności
4. Miejsca komunistycznej kaźni w Częstochowie

PROJEKTY OGÓLNOPOLSKIE

Opowiem ci o wolnej Polsce – spotkania ze świadkami historii

Celem projektu jest zainteresowanie młodzieży najnowszą historią Polski. Dzięki spotkaniom ze świadkami historii uczniowie mają szansę poznać dzieje swojego regionu i losy osób, które przeciwstawiając się na różne sposoby nazizmowi i komunizmowi, przyczyniły się do odzyskania przez Polskę niepodległości i budowy społeczeństwa

obywatelskiego. Losy świadków służą do zrekonstruowania przebiegu wydarzeń, ukazują ich kontekst społeczny i pozwalają poczuć klimat przeszłości.

Projekt jest realizowany od 2007 r. przez Instytut Pamięci Narodowej, Centrum Edukacji Obywatelskiej oraz Muzeum Powstania Warszawskiego. Jego rezultatem jest zebranie wielu relacji, z których najciekawsze zostały opublikowane w wydawnictwie albumowym *Migawki z przeszłości. Opowieści świadków historii*.

www.ipn.gov.pl/opowiem

Kontakt:

opowiem_ci.edu@ipn.gov.pl

Olga Tumińska – tel. 22 431 83 78,

olga.tuminska@ipn.gov.pl

Kamila Sachnowska – tel. 22 431 83 93,

kamila.sachnowska@ipn.gov.pl

Kamienie pamięci – nauczyciele historii prawdziwej

Projekt „Kamienie pamięci” służy upamiętnianiu osób – zwyczajnych ludzi, których poświęceniu zawdzięczamy niezawisłość naszego kraju. Poprzednie edycje projektu dotyczyły uczestników wojny obronnej 1939 r., strajków sierpniowych 1980 r. oraz Żołnierzy Wyklętych. Bohaterami niniejszej, czwartej edycji projektu „Kamienie pamięci” w roku szkolnym 2012/2013 będą nauczyciele, którzy w trudnych czasach – czy to pod okupacją, czy po wojnie, w PRL, nie bali się uczyć historii prawdziwej.

Do zadań uczestników projektu będzie należało zebranie informacji o konkretnej osobie nauczycielu, wychowawcy, instruktorskim czy trenerze, który mimo zakazów, represji, cenzury i przekłamań pokazywał młodzieży niezakłamaną obraz narodowych dziejów, nie unikając tematów oficjalnie zakazanych, oraz zgromadzenie wszelkich „śladów pamięci” pozostałych po tej osobie. Młodzież realizująca projekt powinna opracować atrakcyjny sposób prezentacji postaci oraz upowszechniania wiedzy o niej.

Powstałe prace – portrety nauczycieli historii prawdziwej – zostaną umieszczone na portalu internetowym Instytutu i utworzą wirtualną mapę pamięci.

www.kamieniepamieci.ipn.gov.pl

Kontakt:

www.kamieniepamieci.ipn.gov.pl

Rafał Pękała – tel. 22 431 83 38

e-mail: rafal.pekala@ipn.gov.pl

Małgorzata Żuławnik – tel. 22 431 83 53

e-mail: malgorzata.zulawnik@ipn.gov.pl

O tym nie można zapomnieć... – spotkania z kobietami, które przeszły piekło Ravensbrück

Do udziału w projekcie zapraszamy nauczycieli i uczniów klas II gimnazjum oraz I i II klas szkół ponadgimnazjalnych. Zainteresowane zespoły uczniów poznają losy byłych więźniarek niemieckiego obozu koncentracyjnego dla kobiet w Ravensbrück, biorą wraz z nauczycielem udział w warsztatach przygotowujących do spotkań ze świadkami historii i uczących technik dokumentowania ich relacji. Następnie spotykają się z kobietami – byłymi więźniarkami KL Ravensbrück i nagrywają notacje, które prezentują podczas ogólnopolskiego spotkania.

www.ipn.gov.pl//otymniemoznazapomniec

Kontakt

Anna Klimowicz – tel. 22 576 30 07,

e-mail: anna.klimowicz@ipn.gov.pl

Co kryją archiwa IPN?

Biuro Edukacji Publicznej we współpracy z Biurem Udostępniania i Archiwizacji Dokumentów przygotowało propozycje lekcji archiwalnych. Składają się one z dwóch części. W pierwszej uczniowie poznają zasady działania i korzystania z archiwum, a także różne rodzaje zgromadzonego tam materiału źródłowego. Część druga ma charakter warsztatowy i polega na analizie przykładowych dokumentów, co pozwala na poznanie mechanizmów i metod działania aparatu bezpieczeństwa, na przykład wobec Kazimierza Świtonia, Anny Walentynowicz czy Krzysztofa Skiby. Propozycja jest skierowana do uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Koordynator projektu:

BEP: dr Kornelia Banaś – tel. 32 207 03 11

e-mail: kornelia.banas@ipn.gov.pl

Lekcje z historii najnowszej

Tę propozycję kierujemy do nauczycieli wszystkich typów szkół. W ciągu dziewięćdziesięciminutowych zajęć, przeprowadzanych w szkole przez przeszkolonych do tego celu edukatorów, uczniowie poznają jeden z tematów związanych z najnowszą historią Polski. Dzięki bogatemu materiałowi źródłowemu i zastosowaniu różnorodnych metod dydaktycznych lekcje zachęcają do samodzielnych poszukiwań. Lekcje są bezpłatne, można je zamówić telefonicznie lub za pomocą poczty elektronicznej u koordynatorów regionalnych.

W roku szkolnym 2012/2013 lekcje z historii najnowszej będą realizowane od lutego 2013.

W ofercie znajdują się następujące tematy:

1. *PRL – państwo totalitarne?*
2. *Prześladowani i aparat terroru 1944–1989.*
3. *Sztuka w służbie propagandy.*
4. *Dzieje pewnego eksperymentu – gospodarka PRL.*
5. *Z flagą narodową przez najnowszą historię Polski.*
6. *„W samo południe” – wybory 4 czerwca 1989.*
7. *„A więc wojna...” – polski wrzesień 1939.*
8. *Polacy ratujący Żydów.*
9. *Stan wojenny.*
10. *Historie żołnierzy z wyrokiem – polskie podziemie niepodległościowe po 1945 r.*

www.ipn.gov.pl/lekcje

Regionalny koordynator projektu:

OBEP IPN Katowice – Andrzej Sznajder,

tel. 32 207 03 10, e-mail: andrzej.sznajder@ipn.gov.pl

Konkurs „Sprzączki i guziki z orzełkiem ze rdzy...”

Konkurs realizowany jest od 2010 r. Czwarta edycja została ogłoszona na przełomie maja i czerwca 2013 r. Konkurs skierowany jest do uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. Celem jest przywracanie pamięci o ofiarach Zbrodni Katyńskiej. Zadanie konkursowe polega na stworzeniu strony z albumu poświęconej konkretnej ofierze Zbrodni Katyńskiej. Zadanie wymaga od uczestników opracowania koncepcji plastycznej pracy, ale również dużego zaangażowania w poszukiwania informacji o wybranym przez siebie bohaterze. Uczniowie biorący udział w konkursie

poznają sylwetki zamordowanych, dowiadują się o ich życiu prywatnym, dokonaniach, sukcesach i roli jaką pełnili w życiu publicznym niepodległej Polski.

Dotychczas nagrodą dla zwycięzców i ich opiekunów były wyjazdy edukacyjne do miejsc związanych z martyrologią Polaków na Kresach. Na autorów najlepszych opracowań czeka jeszcze jedna nagroda: wybrane prace zostaną zamieszczone w publikacji IPN poświęconej ofiarom Zbrodni Katyńskiej.

Szczegółowe informacje o konkursie zamieszczone są na stronie www.facebook.com/edu.ipn w zakładce *Konkurs „Sprzeczki...”*.

www.ipn.gov.pl/konkursy

Kontakt

Karol Wiślocki – tel. 22 431 83 61,

e-mail: karol.wislocki@ipn.gov.pl

Informacje i ustalanie terminów zajęć:

Katowice

Andrzej Sznajder , tel. 32 207 03 10

e-mail: andrzej.sznajder@ipn.gov.pl

dr Kornelia Banaś, tel. 32 207 03 11

e-mail: kornelia.banas@ipn.gov.pl

Częstochowa

Sławomir Maślikowski, tel. 34 361 08 45

e-mail: slawomir.maslikowski@ipn.gov.pl

Bielsko-Biała

Marek Łukasik, tel. 33 813 63 59

e-mail: marek.lukasik@ipn.gov.pl

**Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej
Instytutu Pamięci Narodowej w Katowicach
ul. Józefowska 102
40-145 Katowice**

www.ipn.gov.pl

www.ipn.gov.pl/edukacja_katowice

www.ipn-areszt.pl